

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU13

Forskning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om forskning med hänvisning till gällande bestämmelser, vidtagna åtgärder och pågående arbete. Motionerna tar upp frågor som handlar om vissa övergripande forskningsfrågor och särskilda forskningssatsningar.

I betänkandet finns fem reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

77 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

 Ärendet och dess beredning.....5

Utskottets överväganden.....6

 Övergripande forskningsfrågor.....6

 Utskottets ställningstagande.....9

 Särskilda forskningssatsningar10

 Utskottets ställningstagande.....18

 Motioner som bereds förenklat.....19

 Utskottets ställningstagande.....19

Reservationer20

 1. Övergripande forskningsfrågor, punkt 1 (S)20

 2. Övergripande forskningsfrågor, punkt 1 (C)20

 3. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (S).....21

 4. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (V)22

 5. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (MP)23

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag25

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2625

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande forskningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1251 av Denis Begic (S),

2025/26:3189 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 18 och

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 115.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

2. Särskilda forskningssatsningar

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:933 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C),

2025/26:1507 av Jörgen Berglund (M) yrkande 2,

2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7,

2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 20,

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 25,

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 95,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 125,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 40 och

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 104.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (MP)

3. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 3 mars 2026

På utbildningsutskottets vägnar

Joar Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Joar Forssell (L), Anders Ygeman (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Isabell Mixter (V), Mathias Bengtsson (KD), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Lars-Ingvar Ljungman (M) och Anders Ådahl (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet 77 motionsyrkanden om forskning från allmänna motionstiden 2025/26. Av dessa bereds 63 förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionsyrkandena tar upp vissa övergripande forskningsfrågor och särskilda forskningssatsningar.

Utskottets överväganden

Övergripande forskningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övergripande forskningsfrågor.

Jämför reservation 1 (S) och 2 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 115 understryker motionärerna vikten av forskning och innovation som både svarar upp mot samhällsutmaningar och drivs av nyfikenhet.

I kommittémotion 2025/26:3189 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 18 framhåller motionärerna vikten av att stärka den fria forskningen genom att minska kraven på medfinansiering för statliga externa forskningsmedel till lärosätena och stärka möjligheterna att låta privata medel betala för forskningen.

I motion 2025/26:1251 av Denis Begic (S) vill motionären se en årlig internationell konferens mot forskningsförnekelse, med syfte att bl.a. öka tilliten till vetenskapen och skapa gemensamma strategier mot desinformation.

Bakgrund

Forskningspropositionen 2024

I propositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) presenterade regeringen forskningspolitiken för åren 2025–2028. Propositionen omfattar såväl forskning som innovation. Utgångspunkten för satsningarna som presenteras i propositionen är excellens, internationalisering och innovation.

Regeringen redovisar i propositionen satsningar på fri forskning av högsta kvalitet. Regeringen anger vidare bl.a. att vissa samhällsutmaningar behöver fokuserade satsningar på forskning och innovation, inklusive praktisknära forskning. Det handlar t.ex. om bioekonomi, miljö och klimat, hälsa samt samhällsområden med stora behov av praktisknära forskning och ny kunskap, exempelvis inom brottslighet, socialtjänst, skola och vård.

Forskningspolitiska mål

I forskningspropositionen 2024 angav regeringen att det befintliga övergripande forskningspolitiska målet ska fortsätta gälla: Sverige ska vara ett av

världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, stärker näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Till det övergripande målet finns det delmål. Bakgrunden till de nu delvis justerade delmålen var enligt regeringen behovet av att ytterligare stärka Sveriges konkurrenskraft och tydliggöra långsiktigt höga investeringar i forskning och utveckling (FoU) från både offentliga och privata aktörer samt att följa upp svensk forskningskvalitet och innovation. I propositionen pekade regeringen ut följande uppföljningsbara delmål för kommande tioårsperiod:

- Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och vara bland de främsta länderna vad gäller utgifter för forskning och utveckling som andel av BNP.
- Svensk forskning ska hålla hög kvalitet.
- Sverige ska vara ett av världens främsta innovationsländer.

Riksdagen fattade beslut om propositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60, bet. 2024/25:UbU15, rskr. 2024/25:219) den 22 maj 2025.

Forskningens frihet och akademisk frihet

Forskningens frihet är reglerad i grundlagen (2 kap. 18 § regeringsformen), där det framgår att forskningens frihet är skyddad enligt bestämmelser som meddelas i lag. En sådan bestämmelse finns i 1 kap. högskolelagen (1992:1434) som anger att det som allmänna principer för forskningen ska gälla att forskningsproblem får fritt väljas, forskningsmetoder får fritt utvecklas och att forskningsresultat får fritt publiceras (1 kap. 6 § andra stycket). Av högskolelagen framgår vidare att det i högskolornas verksamhet som allmän princip ska gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas (1 kap. 6 § första stycket).

Regeringen beslutade den 24 april 2025 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera det nuvarande regelverket och vid behov föreslå ändringar i regelverket som syftar till att stärka skyddet av forskares och lärares individuella akademiska frihet. Utredaren ska även undersöka behovet av att stärka stödet till forskare och lärare i frågor som gäller deras akademiska frihet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2026 (dir. 2025:42).

Forskningsfinansiering

Forskning i Sverige finansieras med en blandning av direkta anslag och externa medel från offentliga och privata finansiärer. Den största statliga utgiftsposten för forskning utgörs av de direkta anslagen till universitet och högskolor, där en majoritet av medlen är avsedda för att möjliggöra fri forskning. Externa forskningsmedel kräver i vissa fall s.k. medfinansiering

från lärosätena, t.ex. när det gäller medel från EU och vissa privata finansiärer. Detta finansieras med de direkta anslagen (prop. 2024/25:60).

Medfinansiering (även kallat samfinansiering) kan beskrivas som ett explicit krav från en finansiär att den som ansöker om finansiering själv ska stå för vissa delar av projektets kostnader. Denna typ av krav är vanligt förekommande (och regleras delvis av statsstödsförordningar) när det gäller bidrag till företag. Det är däremot inte lika vanligt med krav på att lärosäten ska använda sin basfinansiering för medfinansiering av externt finansierade projekt (SOU 2023:59).

Den främsta finansieringskällan för forskning och utveckling (FoU) inom högskolesektorn är de direkta statliga anslagen som 2023 uppgick till 18,9 miljarder kronor, vilket motsvarade 39,5 procent av högskolesektorns totala finansiering. Den näst största källan är de statliga forskningsråden (Vetenskapsrådet, Forte, Formas och Vinnova) som stod för 8,7 miljarder kronor, vilket utgjorde 18,1 procent av högskolesektorns finansiering. Den tredje största finansieringskällan för högskolans FoU är de privata icke vinstdrivande organisationerna. Dessa organisationer består av stiftelser och fonder i både Sverige och utlandet. År 2023 stod de för 7,5 miljarder kronor, vilket utgjorde knappt 16 procent av finansieringen (Vetenskapsrådet, Forskningsbarometern 2025).

Frågan om organisationen för statlig forskningsfinansiering har nyligen utretts. I oktober 2023 lämnades betänkandet Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59). Betänkandet har remitterats. Regeringen angav i forskningspropositionen 2024 att den avser att innan nästa forskningspolitiska proposition återkomma i frågan om att säkerställa att de statliga forskningsfinansiärerna bidrar till en ändamålsenlig och effektiv finansiering av forskning och ett innovationssystem med hög kvalitet.

Övergripande om forskningskommunikation

Av förordningen (2009:975) med instruktion för Vetenskapsrådet framgår att myndigheten bl.a. har till uppgift att ansvara övergripande för samordning av kommunikation om forskning och forskningsresultat samt för att ta initiativ till att etiska frågor uppmärksammas vid forskning och förmedla information om forskningsetiska frågor.

Vetenskapsrådet anordnar återkommande konferensen Forskningspolitiska dagen som vänder sig till aktörer engagerade i forskningsfrågor. Enligt programmet har årets konferens temat kompetens, kunskap och excellens där forskningens bidrag till ett öppet och robust samhälle står i centrum. Diskussionerna kommer att omfatta forskningens roll för att bidra till ny kunskap för att lösa samhällsutmaningar, stärka konkurrenskraften och stödja kunskapsbaserat beslutsfattande (vr.se).

Utskottets ställningstagande

Det gällande övergripande forskningspolitiska målet anger att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, stärker näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

I samband med riksdagsbehandlingen av regeringens proposition Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) uttalade utskottet att det var positivt till detta övergripande mål. Likaså välkomnade utskottet att utgångspunkten för angivna forskningsatsningar är excellens, internationalisering och innovation. Sammanfattningsvis ansåg utskottet att de principer som regeringen lyfte fram som utgångspunkt för de presenterade satsningarna var väl valda och det ställde sig bakom regeringens bedömningar och slutsatser om inriktning och vägval för forskningspolitiken. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2024/25:UbU15, rskr. 2024/25:219). Utskottet har ingen annan uppfattning än den som då redovisades. Utskottet kan också konstatera att regeringen i den nämnda propositionen bl.a. presenterade satsningar på fri forskning och på forskning och innovation inom vissa samhällsutmaningar, inklusive praktikinära forskning.

När det gäller frågan om formerna för finansiering av forskning inom högskolesektorn finansieras forskningen i dag av en mängd källor och finansiärer, såsom statliga direkta anslag, statliga forskningsråd men även bl.a. privata icke vinstdrivande organisationer. Frågan om organisationen för statlig forskningsfinansiering har nyligen utretts och utskottet har noterat att regeringen har angett att den avser att återkomma i frågan om att säkerställa att de statliga forskningsfinansiärerna bidrar till en ändamålsenlig och effektiv finansiering av forskning och ett innovationssystem med hög kvalitet.

Utskottet vill påminna om att Vetenskapsrådet har i uppdrag att bl.a. ansvara övergripande för kommunikation om forskning och forskningsresultat samt uppmärksamma forskningsetiska frågor.

Mot ovanstående bakgrund och med hänvisning till gällande bestämmelser samt pågående och aviserat arbete avstyrker utskottet motionerna 2025/26:1251 (S), 2025/26:3189 (C) yrkande 18 och 2025/26:3810 (S) yrkande 115.

Särskilda forskningssatsningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om särskilda forskningssatsningar.
Jämför reservation 3 (S), 4 (V) och 5 (MP).

Motionerna

Forskning och AI

I kommittémotion 2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 104 anser motionärerna att Sverige behöver flytta fram positionen i AI-utvecklingen. Det bör övervägas att ge ett lärosäte i uppdrag att leda ett resurscentrum för AI-utveckling i syfte att forska på AI samt dess användande inom utbildningssektorn.

Forskning om havsmiljöfrågor

I motion 2025/26:1507 Jörgen Berglund (M) yrkande 2 önskar motionären en satsning på forskningen på Mittuniversitetet om s.k. fiberbankar och havsmiljögifter.

Forskning om hälsa och välfärd

I kommittémotion 2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 40 uppmärksammar motionärerna behovet av forskning om hur vi människor påverkas av vår boendemiljö och hur den goda bostaden kan främjas.

I motion 2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) vill motionären se över möjligheten att stödja forskning för att ta fram en screening för att upptäcka de typer av cancer som går att se på ett tidigt stadium.

I motion 2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C) framhåller motionären behovet av forskning om behandlings- och rehabiliteringsinsatser vid s.k. cytostatikainducerad neuropati.

Forskning om humaniora m.m.

I kommittémotion 2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 20 uppmärksammar motionärerna vikten av samhällsvetenskaplig, humanistisk och konstnärlig forskning, bl.a. för att få en ökad förståelse för vårt samhälle och den generella allmänbildningen.

I motion 2025/26:933 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2 efterfrågar motionären forskning om semitiska språk och dessas historiska betydelse.

Forskning om idrott och fysisk aktivitet

I kommittémotion 2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 25 efterfrågar motionärerna ett forskningsprogram med särskild inriktning på

idrott och fysisk aktivitet inom t.ex. områden som graviditet och idrottskarriär, parasport och intellektuell funktionsnedsättning. Enligt motionärerna är den efterfrågade forskningen ett sätt att investera i ett tryggt, mer jämlikt och mer hållbart idrottsliv.

Polisforskning

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 125 efterfrågar motionärerna ökad polisiär grundforskning. Motionärerna anser att den svenska forskningen är eftersatt och menar att det behövs en stabilare akademisk grund för ett evidensbaserat polisarbete.

I kommittémotion 2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7 vill motionärerna se en utredning av möjligheterna att inrätta ett institut för polisvetenskaplig forskning. Motionärerna önskar bl.a. att polisvetenskap ska vara ett eget forskningsämne, inom vilket poliser kan doktorera och forska.

Rymdforskning m.m.

I kommittémotion 2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 95 uppmärksammar motionärerna vikten av att utveckla den nationella förmågan i rymdfrågor. Motionärerna anser bl.a. att detta bör göras i samspel med den nationella rymdstrategin.

Bakgrund

Övergripande om forskningssatsningar

De forskningsfinansierande myndigheterna ska stödja de forskningsområden som anges i myndigheternas instruktioner. Exempelvis anges i Vetenskapsrådets instruktion att forskningsrådet ska ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Rådet ska också bl.a. stödja forskarinitierad forskning och initiera och stödja ämnesövergripande satsningar på forskning. Av Vetenskapsrådets årsredovisning 2024 framgår att rådet under detta år betalade ut 8,5 miljarder kronor i stöd till i huvudsak grundforskning inom samtliga vetenskapsområden. I årsredovisningen anges även att i en majoritet av Vetenskapsrådets utlysningar om stöd får forskarna fritt formulera forskningsidéer i sina ansökningar, s.k. forskarinitierad forskning. Fria projektbidrag, dvs. bidrag som inte är avgränsade till ett särskilt forskningsområde eller en tematisk inriktning, är den bidragsform som omfattar flest ansökningar och mest pengar.

I de forskningsfinansierande myndigheternas regleringsbrev anges närmare detaljer om mål, uppdrag till myndigheten, återrapporteringskrav och hur anslagsmedlen får användas.

Det finns även andra myndigheter som inom ramen för sin verksamhet fördelar medel för forskning och innovation. Förutom myndigheter finns det också olika typer av stiftelser och fonder som fördelar betydande belopp till

forskning. Vidare finns det forskningsmedel att söka inom EU. Företagssektorns utgifter för forskning och utveckling (FoU) utgör den största andelen av Sveriges totala utgifter för FoU.

Lärosätena avgör själva om fördelningen av sina anslag för forskning och utbildning på forskarnivå på olika forskningsområden och forskningsprojekt.

I forskningspropositionen 2024 presenterade regeringen forskningspolitiken för åren 2025–2028 med fördelning av anslagsökningar för lärosäten och forskningsfinansierare och för olika forskningsområden (se sammanfattande tabell 4.1 i propositionen). Villkor för fördelning av medlen ges i regleringsbrev för de aktuella myndigheterna.

Regeringen framförde i propositionen att det är angeläget att ökade forskningsanslag, i likhet med andra satsningar på forskning, fördelas på ett sådant sätt att de bidrar till att de övergripande målen om excellens, innovation och internationalisering uppnås. Regeringens avsåg därför att fördela ökade medel till forskningsanslag till de områden och de lärosäten som bäst kan uppfylla målen. I syfte att höja kvaliteten eftersträvar regeringen en större konkurrensutsättning av de direkta forskningsanslagen till universitet och högskolor.

Särskilt om nationella forskningsprogram och strategiska forskningsområden

I forskningspropositionen 2024 redogör regeringen för införandet av de nationella forskningsprogrammen. Det var i den forskningspolitiska propositionen från 2016 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) som regeringen presenterade ett nytt finansieringsinstrument kallat nationella forskningsprogram. Syftet med instrumentet var att möta behovet av strategiska forskningssatsningar som kan bidra till att hantera olika samhällsutmaningar. De nationella forskningsprogrammen bedömdes även kunna bidra till tvärvetenskaplig och tvärssektoriell samverkan samt stärka sambandet mellan forskning och högre utbildning. Regeringen bedömde vidare att de nationella forskningsprogrammen skulle vara tioåriga satsningar för att skapa långsiktighet i genomförandet, samt att de skulle genomföras i linje med en strategisk forskningsagenda.

I forskningspropositionen 2024 anger regeringen att inriktningen för några av de befintliga forskningsprogrammen kommer att justeras och tiden förlängs. Dessutom aviseras några nya forskningsprogram.

I forskningspropositionen 2024 redogör regeringen även för satsningen på strategiska forskningsområden, som aviserades i den forskningspolitiska propositionen 2008. Under 2024 fördelades ca 1,9 miljarder kronor till ett fyrtiotal forskningsmiljöer, öronmärkta i lärosätenas anslag till forskning och utbildning på forskarnivå. Motivet till satsningen var att det enligt regeringen behövdes en kraftsamling där svensk forskning fokuserades och specialiserades på områden där den bedömdes ha särskilda möjligheter för att Sverige skulle kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. Modellen med

strategiska forskningsområden innebar att det gjordes en kvalitetsgranskning av forskningsfinansierarna innan beslut om medel fattades av regeringen. Resurserna tilldelades för en längre tidsperiod och blev en del av lärosätenas direkta forskningsanslag, vilket innebar att lärosätet stod bakom ansökan och hade gjort en strategisk prioritering, enligt regeringen.

Regeringen anger vidare att den fortfarande anser att de strategiska forskningsområdena ger möjlighet till kraftsamling och profilering av svensk forskning och är ett viktigt komplement till forskningssatsningarna som kanaliseras via forskningsråden. Att fördela medel till strategiska forskningsområden innebär också att delar av de ökade anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå fördelas genom sakkunniggranskning. Regeringen avser därför att införa nya strategiska forskningsområden som lärosätena får ansöka om i konkurrens, t.ex. området hälsa, life science och artificiell intelligens. Medlen för områdena ska fördelas i konkurrens där lärosäten får ansöka om dem (prop. 2024/25:60). Vetenskapsrådet har fått i uppdrag att utlysa, kvalitetsutvärdera och bedöma ansökningar till de nya strategiska forskningsområdena (Utbildningsdepartementet, pressmeddelande, 2025-03-10).

Särskilda forskningsområden

I det följande beskrivs övergripande vissa forskningsområden och forskningssatsningar som har koppling till de frågor som tas upp i ovanstående motionsyrkanden.

Forskning och AI

Vetenskapsrådet har i uppdrag att under åren 2026–2028 nationellt samordna arbetet med att främja användningen av artificiell intelligens inom forskningen genom att kartlägga behov, möjligheter och hinder. Syftet är att möjliggöra och säkerställa att användningen av AI-baserade lösningar genom hela forskningsprocessen sker i enlighet med vetenskaplig excellens, forskningsintegritet, öppenhet, reproducerbarhet och forskningssäkerhet samt att säkerställa att användningen sker inom ramen för befintliga lagar och regelverk. I uppdraget, som ska redovisas årligen, ingår också att genomföra en internationell omvärldsanalys och verka för internationella samarbeten inom området (regeringsbeslut 2025-09-18, U2025/01836).

Nordiska ministerrådets forskningsorganisation Nordforsk har beviljat finansiering med ca 300 miljoner norska kronor för 17 forskningsprojekt inom området ansvarsfull användning av artificiell intelligens (Nordforsk, nyhet, 2025-12-02, nordforsk.org). Svenska Forte är en av elva forskningsfinansierare som deltar i satsningen (forte.se).

Regeringen beslutade den 7 december 2023 att tillsätta en kommitté med uppdrag att identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av artificiell intelligens (AI) i Sverige på ett hållbart och säkert sätt (dir. 2023:164). Kommittén, som antog namnet AI-kommissionen, överlämnade sin rapport AI-kommissionens

Färdplan för Sverige i november 2024 (SOU 2025:12). Regeringen har aviserat att den våren 2026 kommer att lansera en nationell AI-strategi för att stärka Sveriges välfärd, konkurrenskraft och innovation. Denna strategi är en del av Digitaliseringsstrategin 2025–2030 som presenterades i maj 2025 (Finansdepartementet, artikel, 2025-12-09).

Forskning om havsmiljöfrågor

Av instruktionen för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, (förordning 2009:1024) framgår att myndigheten ska främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. På Formas webbplats anges att det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten, som startade 2021, ska bidra till arbetet med att hantera utmaningarna på havs- och vattenområdet. Vidare sägs att programmet ska vara ett komplement till bl.a. de nationella forskningsprogrammen om klimat, livsmedel respektive hållbart samhällsbyggande samt möjliggöra synergier med Sveriges olika engagemang inom EU:s ramprogram för forskning och innovation samt genomförandet av FN:s årtionde för havsforskning. Programmet har en s.k. strategisk forskningsagenda som ligger till grund för utlysningar och andra aktiviteter (formas.se).

I den forskningspolitiska propositionen 2024 aviserar regeringen att det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten ska förstärkas. Vidare anges att inom ramen för programmet får ytterligare fokus läggas på att stärka kunskapen om vattensystemen från källa till hav, i linje med propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156). Regeringen anger att syftet är att motverka övergödning och spridning av farliga ämnen, ge säker tillgång till vatten av rätt kvantitet och kvalitet samt gynna och skydda biologisk mångfald. Den vetenskapliga basen behöver stärkas med kunskapsunderlag och verktyg för målinriktad havs- och vattenförvaltning, effektiv övervakning och uppföljning av åtgärder, enligt regeringen.

Av Formas regleringsbrev för 2026 framgår att minst 80 miljoner kronor ska användas till det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten (regeringsbeslut 2025-12-18).

Forskning om hälsa och välfärd m.m.

Forskning om byggande m.m.

Formas ansvarar för det nationella forskningsprogrammet om hållbart samhällsbyggande som inrättades 2017. I forskningspropositionen 2024 anger regeringen att programmet ska förlängas med två år och ges en delvis justerad inriktning. En utvärdering av programmet ska dessutom genomföras 2027, som kan ge underlag för framtida satsningar på forskning och innovation. Av Formas webbplats framgår att programmet ska ta fram kunskap för nya lösningar inom samtliga samhällssektorer och bidra till att skapa ett säkert, tryggt, hållbart och inkluderande samhälle. I Formas strategiska forskningsagenda för programmet från 2021 anges bl.a. följande prioriterade teman för

programmet: hållbara boende- och vistelsemiljöer, människors hälsa och välbefinnande, säkerhet och trygghet för människor och samhällen.

Enligt regleringsbrev för Formas 2026 ska minst 135 miljoner kronor användas till det nationella forskningsprogrammet om hållbart samhällsbyggande i enlighet med den justerade inriktningen i forskningspropositionen 2024 (regeringsbeslut 2025-12-18).

Cancerforskning m.m.

Forskningsfinansiären Forte har enligt sin instruktion till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom bl.a. social- och folkhälsovetenskap (förordning 2007:1431). Forskning inom hälsoområdet omfattar förekomst av sjukdomar och vilka faktorer som påverkar risken för att drabbas samt insatser för att främja hälsa och förebygga ohälsa m.m. Även vårdforskning som syftar till att utveckla vården och omsorg ingår i området hälsa (forte.se).

I budgetpropositionen för 2026 föreslog regeringen en fortsatt satsning om ytterligare 500 miljoner kronor på cancerområdet, och totalt avsätts 1,5 miljarder kronor under 2026 på området. Medlen kommer att användas till att implementera den uppdaterade nationella cancerstrategin som ska lägga grunden för en förstärkning av cancervården i sin helhet (Socialdepartementet, artikel, 2025-10-08). Riksdagen fattade beslut enligt regeringens förslag (prop. 2025/26:1 utg.omr. 9, bet. 2025/26:SoU1, rskr. 2025/26:114).

Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram rekommendationer om nationella screeningprogram. Det är dock upp till varje region att bestämma om och när ett screeningprogram ska startas (socialstyrelsen.se).

Regeringen presenterade i januari 2026 en ny nationell cancerstrategi. Ett av dess övergripande mål är att minska risken för cancer och öka tidig upptäckt. Flera myndigheter får nya uppdrag i samband med införandet av strategin, bl.a. ska Socialstyrelsen stärka arbetet med screeningrekommendationer (Socialdepartementet, pressmeddelande, 2026-01-17).

Forskning om humaniora m.m.

På Vetenskapsrådets webbplats framgår att myndigheten ger stöd till forskning inom hela det humanistisk-samhällsvetenskapliga området, t.ex. rättsvetenskap, religionsvetenskap, historia, språk, litteratur, filosofi, ekonomi, sociologi och statsvetenskap.

I forskningspropositionen 2024 angavs att det bildningslyft som startade 2021 och genomförs av Vetenskapsrådet ska förlängas i fyra år. Av Vetenskapsrådets regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten ska fortsatt utlysa medel för humanistisk forskning, i en förlängning och förstärkning av Bildningslyftet. Forskningen ska bidra till att hantera samhällsutmaningar som inte enbart kan lösas genom teknisk eller naturvetenskaplig utveckling, utan som kan kräva en tvärvetenskaplig ansats och kunskaper inom humaniora, enligt regleringsbrevet (regeringsbeslut 2025-05-28).

Av Vetenskapsrådets regleringsbrev för 2026 framgår vidare att medel avsätts för forskning inom humaniora i flera avseenden. Forskning specifikt inom humaniora och samhällsvetenskap bör finansieras med minst 343 miljoner kronor från anslaget 3.1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* och en satsning på ett bildningslyft inom humaniora ska finansieras med minst 35 miljoner kronor. För forskarskolor inom humaniora och samhällsvetenskap ska minst 30 miljoner kronor avsättas (regeringsbeslut 2025-12-18).

Forskning om idrott och fysisk aktivitet

Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) har i likhet med de övriga statliga lärosätena ett anslag för forskning och utbildning på forskarnivå (anslaget 2:38). Av den senaste årsredovisningen från GIH (2024) framgår bl.a. att idrottsvetenskaplig forskning om människan i rörelse bedrivs på lärosätet utifrån i huvudsak medicinska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga frågeställningar inom ett antal kunskapsområden, såsom t.ex. fysisk aktivitet, hållbarhet och hälsa samt idrotten i samhället.

Centrum för idrottsforskning (CIF) är administrativt knutet till GIH och har till uppgift enligt förordningen (2002:787) om Centrum för idrottsforskning att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten. CIF har även i uppdrag av regeringen att driva en kunskapsplattform för anläggningar och utemiljöer för idrott och fritid, samt att för idrottsområdet följa upp funktionshinderspolitiken (GIH, Årsredovisning 2024).

Idrottsforskning bedrivs vidare vid ett flertal lärosäten, t.ex. Umeå universitet och Örebro universitet.

Polisforskning

Brottsförebyggande rådet (Brå) har enligt sin instruktion (förordning 2016:1201) bl.a. till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Myndigheten ska bl.a. bidra till att verksamheterna inom det kriminalpolitiska området bedrivs kunskapsbaserat t.ex. genom att sammanställa och tillgängliggöra nytillkommen forskning om svensk polis och svensk polisverksamhet. Myndighetens senaste sammanställning av svensk polisforskning, som finns tillgänglig på Brås webbplats, innehåller forskning fram till 2024. Två tredjedelar av publikationerna innehåller temat polisiära metoder och arbetssätt (bra.se).

Det finns ett antal lärossätesanknutna centrum för forskning om polisfrågor. Information om dessa ges vid respektive lärosätes webbplats. Exempelvis finns Centrum för polisforskning (SPF) vid Uppsala universitet vars syfte anges vara att tillvarata universitetets möjligheter att samordna polisforskning och högre polisutbildning, i strävan efter att bli en nationell kunskapspartner och en internationellt ledande forskningsnod inom polisforskning och forskning som är relevant för polisen. Vid Linnéuniversitetet i Växjö beskrivs

Centrum för polisforskning och utveckling (CPU) som en tvärvetenskaplig forskningsmiljö vid institutionen för kriminologi och polisiärt arbete där det bedrivs praktisknära forsknings- och utvecklingsprojekt relaterade till polisverksamheten och andra myndigheter, exempelvis kommuner. Även Umeå universitet, Högskolan i Borås och Malmö universitet har särskilda enheter för forskning om polisfrågor.

Vidare ansvarar Vetenskapsrådet för ett nationellt forskningsprogram om brottslighet som pågår under perioden 2021–2030. Programmet inrättades mot bakgrund av ett stort antal utmaningar inom det brottsförebyggande, brottsbekämpande och trygghetsskapande området, enligt regeringen i forskningspropositionen 2024. Regeringen menar att forskningsprogrammet fortsatt ska ha en bred inriktning och att det praktisknära perspektivet samtidigt ska stärkas. För det senare beräknas medel avsättas 2027 inom ramen för anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå till universitet och högskolor.

Av Vetenskapsrådets regleringsbrev för 2026 framgår att minst 75 miljoner kronor ska avsättas för satsningen på det nationella forskningsprogrammet inom brottslighet (regeringsbeslut 2025-12-18).

Rymdforskning m.m.

Myndigheten Rymdstyrelsen har till uppgift att främja utvecklingen av svensk rymdverksamhet och rymdforskning (förordning [2007:1115] med instruktion för Rymdstyrelsen). I detta uppdrag ingår flera delar, t.ex. att myndigheten ska fördela statligt stöd till rymdforskning, rymdtekniskt utvecklingsarbete och fjärranalysverksamhet. Rymdstyrelsen ska bl.a. främja svensk rymdrelaterad industri och forskning samt övrig användning av rymdtekniska tillämpningar, stödja insatser som ökar efterfrågan på svensk kompetens och svenska tjänster och produkter med anknytning till rymdverksamhet och rymdforskning.

Regeringen presenterade i maj 2018 en nationell strategi för svensk rymdverksamhet i skrivelsen En strategi för svensk rymdverksamhet. I skrivelsen redovisades långsiktiga strategiska mål för att stärka denna verksamhet och de insatser som regeringen avsåg att göra för att arbeta med målen. Riksdagen behandlade strategin i november 2018 (skr. 2017/18:259, bet. 2018/19:UbU3, rskr. 2018/19:45).

I forskningspropositionen 2024 angav regeringen att den genom flera initiativ stärker rymdförmågan för att Sverige ska kunna vara en konkurrenskraftig rymd- och kunskapsnation. Regeringen beslutade sedan i april 2025 att ge Rymdstyrelsen i uppdrag att inrätta ett nationellt satellitprogram, ett nationellt program för forskning och utveckling av rymdteknik med dubbla användningsområden och ett nationellt rymddataprogram (Utbildningsdepartementet, pressmeddelande, 2025-04-11, Vetenskapsrådets regleringsbrev för 2025, regleringsbeslut 2025-04-10).

Regeringen angav vidare i forskningspropositionen 2024 att den långsiktiga kompetensförsörjningen inom rymdområdet och närliggande forskningsdiscipliner behövde säkras och att en nationell forskarskola med fokus på Sveriges behov inom rymdområdet därför skulle inrättas. Rymdstyrelsen fick

i april 2025 i uppdrag att förbereda finansiering av en nationell forskarskola med fokus på rymden. Satsningen anges bl.a. syfta till att stärka den svenska rymdforskningens internationella ställning och säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen inom området (Utbildningsdepartementet, pressmeddelande, 2025-04-11, Vetenskapsrådets regleringsbrev för 2025, regeringsbeslut 2025-04-10).

Av Rymdstyrelsens regleringsbrev 2026 framgår att minst 10 miljoner kronor av myndighetens forskningsmedel ska användas för finansiering av en nationell forskarskola inom rymdområdet, i enlighet med vad som presenteras i forskningspropositionen 2024 (regeringsbeslut 2025-12-18).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden med önskemål om forskningssatsningar kan utskottet konstatera utifrån informationen ovan att det finns flera exempel på pågående forskning och verksamhet inom de områden som efterfrågas i yrkandena. Utskottet kan också påminna om att forskning finansieras på flera sätt, bl.a. via anslag till universitet och högskolor och via anslag till de statliga forskningsfinansiärerna som ska fördela medel till angivna vetenskapsområden. Av t.ex. Vetenskapsrådets instruktion framgår att myndigheten ska ge stöd till grundläggande forskning av högsta kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Därutöver finns myndigheter, som fördelar medel för forskning inom ramen för sina uppdrag. Vidare finns också ett antal stiftelser som finansierar forskning i enlighet med sina stadgar. Finansiering sker även genom EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont Europa.

Våren 2024 presenterade regeringen forskningspolitiken för åren 2025–2028 i den forskningspolitiska propositionen, med satsningar på vissa forskningsområden liksom på fri forskning. Flera av satsningarna omfattar bl.a. nationella tioåriga forskningsprogram för ett särskilt tema. Därutöver aviseras satsningar på t.ex. forskarinitierad forskning. Som har angetts ovan ställde sig utskottet positivt till regeringens bedömningar och slutsatser om inriktning och vägval för forskningspolitiken.

I den årliga budgetpropositionen lägger regeringen sedan förslag om den statligt finansierade forskningen, med medel till lärosäten och statliga forskningsfinansiärer. När riksdagen har beslutat om regeringens förslag ger regeringen lärosäten, forskningsfinansiärer och andra myndigheter närmare anvisningar för medelsanvändningen i respektive regleringsbrev. Lärosätena avgör själva fördelningen av sina anslag för forskning och utbildning på forskarnivå, på olika forskningsområden och forskningsprojekt. Forskningsfinansiärerna fördelar medel till forskning utifrån en utlysningssprocess där ansökningarna bedöms vetenskapligt.

Mot ovanstående bakgrund och med hänvisning till gällande bestämmelser samt pågående och aviserat arbete avstyrker utskottet motionerna 2025/26:933 (-) yrkande 2, 2025/26:1169 (C), 2025/26:1507 (M) yrkande 2, 2025/26:2199 (M), 2025/26:2788 (V) yrkande 7, 2025/26:3365 (MP)

yrkande 20, 2025/26:3367 (MP) yrkande 25, 2025/26:3556 (S) yrkande 95, 2025/26:3586 (S) yrkande 125, 2025/26:3650 (S) yrkande 40 och 2025/26:3810 (S) yrkande 104.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:UbU11, 2023/24:UbU15 och 2024/25:UbU15. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Övergripande forskningsfrågor, punkt 1 (S)

av Anders Ygeman (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Rose-Marie Carlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 115 och avslår motionerna

2025/26:1251 av Denis Begic (S) och

2025/26:3189 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Högre utbildning och forskning är helt avgörande för Sverige som kunskapsnation, men också för att ge alla möjligheter till bildning och stärkta livschanser. Vi anser att forskningen både ska svara mot samhällsutmaningar och få möjlighet att drivas av nyfikenhet. Så kan nya innovationer och forskningsrön både upptäckas, förverkligas och kommersialiseras till nytta för hela samhället och mänskligheten. Det ökar näringslivets konkurrenskraft och stärker samhällets utveckling och välbefinnande.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Övergripande forskningsfrågor, punkt 1 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3189 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 18 och avslår motionerna

2025/26:1251 av Denis Begic (S) och

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 115.

Ställningstagande

Vissa statliga forskningsfinansiärers krav på medfinansiering är alldeles för höga. Det gör att forskningen blir alltmer styrd av enskilda forskare och av externa finansiärer, vilket riskerar att leda till att viktig forskning på mindre områden får stå tillbaka och att lärosätenas direkta anslag i stor omfattning binds upp. Jag menar därför att kraven på medfinansiering för externa statliga forskningsmedel bör minska.

Regeringen bör dessutom vidta åtgärder för att stärka möjligheterna att låta privata medel finansiera forskning. Jag anser att en breddad finansiering inte bara skulle öka den finansiella autonomin genom att lärosätena blir mindre beroende av en enskild finansiär. Det skulle också stärka förutsättningarna för lärosätena att satsa på spetsforskning i större utsträckning. En balanserad finansiering med både direkta och externa medel, offentliga som privata, har visat sig bäst stödja en bred, diversifierad och kvalitetsdriven forskningsmiljö. En sådan balans skapar goda planeringsförutsättningar för lärosätena och stärker deras förmåga att attrahera och behålla kvalificerade forskare och lärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (S)

av Anders Ygeman (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Rose-Marie Carlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 95,
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 125,
2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 40 och
2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 104 och
avslår motionerna
2025/26:933 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,
2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C),
2025/26:1507 av Jörgen Berglund (M) yrkande 2,
2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7,
2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 20 och
2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Sveriges forskningsmiljöer, industriella aktörer och Esrange placerar Sverige i en konkurrenskraftig position internationellt, och det finns en stor potential att ytterligare stärka landets strategiska förmåga inom området. Den tekniska utvecklingen inom rymddomänen är snabb och kräver att vi kontinuerligt investerar i kompetens, innovation och infrastruktur för att bibehålla vår ledande position. Vi menar därför att regeringen bör utveckla den nationella förmågan i rymdfrågor.

Det finns också ett stort behov av ökad polisiär grundforskning i Sverige. Trots goda intentioner på vissa lärosäten, och inte minst på landets polisutbildningar, krävs ett större helhetsgrepp för att skapa en stabilare akademisk grund för ett evidensbaserat polisarbete. Möjligheten att förlänga polisutbildningen och ge den akademisk status skulle kunna såväl ge bättre förutsättningar för forskning som att bättre förbereda studenterna för vad yrket kräver i praktiken.

Vi anser dessutom att det finns ett behov av forskning om hur människor påverkas av sin boendemiljö för att främja den goda bostaden.

Sverige behöver även flytta fram positionen i AI-utvecklingen. Därför anser vi att regeringen bör överväga att ge ett lärosäte i uppdrag att bygga upp ett resurscentrum för AI-utveckling i syfte att driva på och forska på AI och dess användande inom utbildningssektorn. Det kan exempelvis handla om både metoder för att upptäcka fusk vid examinationer och utvecklingen av metoder för att använda AI på ett bra sätt.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (V)

av Isabell Mixter (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motionerna

2025/26:933 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C),

2025/26:1507 av Jörgen Berglund (M) yrkande 2,

2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 20,

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 25,

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 95,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 125,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 40 och
2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 104.

Ställningstagande

Det är positivt att Polismyndigheten och polisutbildningarna, lärosätena, under de senaste åren har närmat sig varandra genom bl.a. inrättandet av det akademiska huvudområdet polisiärt arbete och gemensamma utvecklingsprojekt. Dock anser jag att det måste bli möjligt även för poliser att forska på yrkets metoder och arbetssätt i syfte att stödja utvecklingen av polisens resultat.

Ämnet polisvetenskap bör bli den akademiska grund som polisutbildningen vilar på. Polisvetenskapen ska vara ett eget forskningsämne inom vilket poliser kan doktorera och forska. Om polisutbildningen blir en del av den reguljära högskolevärlden innebär det också att forskning och samverkan med andra utbildningsområden kan utvecklas. Jag anser att det behövs ett institut för polisvetenskaplig forskning, och regeringen bör därför tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att inrätta ett sådant institut.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Särskilda forskningssatsningar, punkt 2 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 20 och

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 25 och

avslår motionerna

2025/26:933 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C),

2025/26:1507 av Jörgen Berglund (M) yrkande 2,

2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7,

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 95,

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 125,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 40 och

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 104.

Ställningstagande

Sverige är ett bildningsland och vi har allt att vinna på att ha en stark forskning inom en bredd av forskningsområden. Samhällsvetenskap och humaniora ger oss i grunden en ökad förståelse för vårt samhälle och ökar på samma sätt som andra forskningsområden den generella allmänbildningen och förståelsen för samhälle och miljö. Sverige ska fortsätta att vara ett bildningsland och då behövs mer samhällsvetenskaplig, humanistisk och konstnärlig forskning. Den konstnärliga forskningen har, utöver sitt självklara egenvärde, en viktig roll i den hållbara omställningen där konsten och kulturen har förmågan att granska mänskliga värden, väcka känslor och visualisera framtidsvisioner. Jag anser därför att den konstnärliga utbildningen och forskningen har en viktig plats i samhället. För att nå målet om ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle behöver den naturvetenskapliga forskningen kombineras med den samhällsvetenskapliga, humanistiska och konstnärliga forskningen.

Jag vill vidare uppmärksamma förutsättningarna för idrottsforskning. Forskningen om rörelse, parasport, breddidrott och elitidrott är viktig för idrottens utveckling. Samverkan mellan idrottsrörelsen och lärosätena är helt avgörande för lyckade resultat, men det krävs också att forskningen backas upp politiskt för att skapa starka forskningsmiljöer och möjliggöra långsiktiga projekt. Forskningsinsatser kan bidra till att stärka både folkhälsa, inkludering och idrottens långsiktiga motståndskraft mot de stora samhällsutmaningarna. Jag anser därför att regeringen bör initiera ett forskningsprogram med särskild inriktning på idrott och fysisk aktivitet inom t.ex. områden som graviditet och idrottskarriär, parasport och intellektuell funktionsnedsättning, klimat och idrott samt idrottens inkludering och långsiktiga samhällsnytta. Att satsa på forskning, i synnerhet inom dessa områden, är att investera i ett idrottsliv som är tryggare, mer jämlikt och mer hållbart – både för individen och för samhället.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:37 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att statens institutioner för tilldelning av forskningsanslag ska värna akademisk integritet och stå över politisering och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:42 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ha som ambition att Nationella sekretariatet för genusforskning ska läggas ned samt stryka uppdrag i regleringsbrevet till Göteborgs universitet om främjande av genusforskningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:666 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att värna den akademiska friheten och den långsiktiga forskningsfinansieringens oberoende från politisk styrning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:821 av Catarina Deremar (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att höja anslagen till forskning om äldres sjukdomar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:933 av Jamal El-Haj (-):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja forskning och folkbildning som syftar till att öka kunskapen om semitiska språk och deras historiska betydelse och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1169 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behovet av forskning om behandlings- och rehabiliteringsinsatser vid cytostatikainducerad neuropati behöver uppmärksammas och prioriteras inom befintliga forskningsramar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1251 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att Sverige ska ta initiativ till en årlig internationell konferens mot forskningsförnekelse, där forskare ges möjlighet att presentera fakta och bemöta desinformation, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1507 av Jörgen Berglund (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka forskningen kring fiberbankar och havsmiljögifter på Mittuniversitetet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1702 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av Sveriges befintliga strukturer för stöd till svenska aktörer för att ta till vara den ekonomiska potentialen från forskning och innovationer, med syftet att förbättra dessa möjligheter, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1868 av Ulrika Heindorff (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram en strategi eller handlingsplan för att fasa ut djurförsök och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1903 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ta fram en nationell handlingsplan som för Sverige fram till målet att nå djurfri forskning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1932 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa Nationella sekretariatet för genusforskning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1966 av Maria Stockhaus (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ändra pliktlagen så att även digitala förlagor omfattas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ändra pliktlagen så att även visst rent digitalt material omfattas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2199 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stödja forskning för att ta fram en screening för att upptäcka de typer av cancer som går att se i ett tidigt stadie för att på så vis rädda liv och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2207 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra en forskningsstudie kring anhörigas betydelse i vårdplanen för patienter med psykisk sjukdom och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2218 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stötta forskning kring de effekter fysisk och social aktivitet har på psykiskt dåligt mående i syfte att minska användning av psykofarmaka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2738 av Jytte Guteland och Sofia Skönnbrink (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att påskynda utfasningen av djurförsök till förmån för alternativa metoder och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2785 av Nadja Awad m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge de statliga forskningsfinansiärerna i uppdrag att aktivt främja och stödja Scholars at Risks arbete och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2788 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att inrätta ett institut för polisvetenskaplig forskning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2817 av Birger Lahti m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen om hur man från statligt håll kan omfördela forskningsstöd för att stötta återvinningsindustrin och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur ett mål kan införas som innebär att minst

hälften av samtliga statligt finansierade forsknings- och innovationsbidrag ska gå till kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2822 av Mikael Larsson m.fl. (C):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en statlig funktion för kunskapsstöd vid säkerhetsanalys av forskningsdata och prövning av anställningar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell strategi för High-Performance Computing i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2834 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta ett flerårigt nationellt forskningsprogram i syfte att förbättra kunskapsläget om sjukdomar som drabbar kvinnor och därigenom stärka förutsättningarna för en jämställd vård i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2883 av Marlène Lund Kopparklint (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att ta fram en nationell strategi för djurfri forskning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2886 av Marlène Lund Kopparklint och Jan Ericson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att stärka forskningen kring traumabehandling för personer som fallit offer för sexuella övergrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forskningen om klimatsmart och energieffektivt byggande och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3189 av Anders Ådahl m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärosätenas forskningsanslag bör följas upp i syfte att de i större

- utsträckning ska bestämmas utifrån en samlad bedömning av kvalitet och potential, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den fria forskningen genom att minska kraven på medfinansiering för statliga externa forskningsmedel till lärosätena och stärka möjligheterna att låta privata medel betala för forskningen och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den fria forskningen och dess kvalitet genom att forskningsfinansieringssystemet görs om i grunden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna universitetens kvalitet genom att excellens och spetsforskningen uppvärderas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet för att locka internationella forskare och studenter till Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3300 av Gustaf Göthberg och Helena Storckenfeldt (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att resurser inom ramen för forskning och utveckling allokeras så att de lärosätesanknutna holdingbolagen ges konkurrenskraftiga och förbättrade möjligheter att kommersialisera forskningsbaserade innovationer till marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om det svenska lärarundantaget behöver ses över och anpassas till nu rådande förutsättningar, och därmed kan bidra till att stärka forskningsbaserade innovationer i kommersialiseringsprocessen, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3320 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja forskning om trygg, energieffektiv och säker AI och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3365 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskningspolitikens mål för jämställdhet och samverkan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka miljö- och klimatforskningen och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forskning med särskilt fokus på resurseffektivitet och cirkularitet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka havsmiljöforskningen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om permanenta anslag för praktisknära forskning i skolan och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning för patientsäkerhet och vård och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskningsinfrastruktur och ny isbrytare och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av samhällsvetenskaplig, humanistisk och konstnärlig forskning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om AI inom forskning och utbildning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell plan för att fasa ut plågsamma djurförsök och gå över till djurförsöksfri forskning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning kring beredskap och ett robustare samhälle och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera ett forskningsprogram med särskild inriktning på idrott och fysisk aktivitet för de områden och den inriktning som anges i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3408 av Emma Berginger m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3433 av Rebecka Le Moine (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny modern lag om pliktmaterial för att säkra insamling av och tillgång till såväl tryckt som digitalt material och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3518 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det forskningspolitiska målet ska innehålla delmål om jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det forskningspolitiska målet ska innehålla delmål om samverkan och samhällspåverkan och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3542 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt forskning inom kvinnosjukdomar, med särskilt fokus på endometrios, PMS och klimakteriebesvär, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forskning om cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den nationella förmågan i rymdfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C):

147. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

125. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisiär grundforskning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3591 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhet inom forskningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3620 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkor för ägande av himlakroppar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av forskning kring hur vi människor påverkas av vår boendemiljö, den goda bostaden, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskningens betydelse för att öka tempot i den gröna omställningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3810 av Anders Ygeman m.fl. (S):

103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att myndigheterna inom utbildningsområdet följer utvecklingen med AI inom sina områden och bygger kunskap och förmåga att hantera möjligheter och risker med AI och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör övervägas att ge ett lärosäte i uppdrag att leda ett resurscentrum för AI-utveckling i syfte att forska kring AI samt dess användande inom utbildningssektorn och tillkännager detta för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna forskningens frihet såväl i Sverige som internationellt och tillkännager detta för regeringen.
112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till öppen vetenskap och tillkännager detta för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av forskning på svenska om svenska förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andelen svenskspråkiga studenter som doktorerar och går vidare till forskaranställningar vid lärosätena ska öka, liksom andelen avhandlingar som skrivs på svenska, och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av forskning och innovation som både svarar upp mot samhällsutmaningar och drivs av nyfikenhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad forskning för bättre brottsprevention och tillkännager detta för regeringen.
117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer forskning för att öka tempot i den gröna omställningen och om vikten av kraftfulla satsningar på klimatforskning och tillkännager detta för regeringen.
118. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad forskning om tillämpning av artificiell intelligens för högre kvalitet och ökad effektivitet i välfärden och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
119. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer arbetsmiljöforskning och tillkännager detta för regeringen.
120. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av rymdforskning för säkerhet och klimat och tillkännager detta för regeringen.
121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en ny rymdlag och tillkännager detta för regeringen.
122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av resurser till rymdforskning och behovet av att ett nytt satellitprogram etableras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
123. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av polarforskning för klimat och säkerhet samt betydelsen av ett nytt polarforskningsfartyg och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
3. Motioner som bereds förenklat		
2025/26:37	Josef Fransson (SD)	
2025/26:42	Josef Fransson (SD)	
2025/26:666	Serkan Köse (S)	
2025/26:821	Catarina Deremar (C)	3
2025/26:1702	Staffan Eklöf (SD)	
2025/26:1868	Ulrika Heindorff (M)	
2025/26:1903	Magnus Manhammar (S)	
2025/26:1932	Jan Ericson och Lars Beckman (båda M)	
2025/26:1966	Maria Stockhaus (M)	1 och 2
2025/26:2207	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2025/26:2218	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2025/26:2738	Jytte Guteland och Sofia Skönnbrink (båda S)	
2025/26:2785	Nadja Awad m.fl. (V)	6
2025/26:2817	Birger Lahti m.fl. (V)	18 och 19
2025/26:2822	Mikael Larsson m.fl. (C)	47
2025/26:2832	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	19
2025/26:2834	Helena Vilhelmsson m.fl. (C)	42
2025/26:2883	Marléne Lund Kopparklint (M)	3
2025/26:2886	Marléne Lund Kopparklint och Jan Ericson (båda M)	
2025/26:3184	Alireza Akhondi m.fl. (C)	18
2025/26:3189	Anders Ådahl m.fl. (C)	13, 19, 25 och 34
2025/26:3300	Gustaf Göthberg och Helena Storckenfeldt (båda M)	2 och 3
2025/26:3320	Leila Ali Elmi m.fl. (MP)	8
2025/26:3365	Camilla Hansén m.fl. (MP)	11–14, 16, 17, 19, 21, 22 och 24
2025/26:3408	Emma Berginger m.fl. (MP)	9
2025/26:3433	Rebecka Le Moine (MP)	3

2025/26:3459	Björn Wiechel m.fl. (S)	20
2025/26:3518	Camilla Hansén m.fl. (MP)	2 och 3
2025/26:3542	Nils Seye Larsen m.fl. (MP)	22
2025/26:3548	Daniel Helldén m.fl. (MP)	28
2025/26:3582	Rickard Nordin m.fl. (C)	147
2025/26:3591	Ardalan Shekarabi m.fl. (S)	40
2025/26:3620	Joar Forssell (L)	
2025/26:3732	Åsa Westlund m.fl. (S)	7
2025/26:3810	Anders Ygeman m.fl. (S)	103, 107, 112–114 och 116–123
